

Η DeepSeek και ένα Μέλλον που Μπορούμε να Χτίσουμε

Η πρόσφατη άνοδος της κινεζικής DeepSeek στον χώρο της τεχνητής νοημοσύνης αποτελεί κάτι πολύ περισσότερο από μια διατάραξη των χρηματιστηριακών αγορών. Είναι μια ηχηρή υπενθύμιση της δύναμης που έχει η συλλογική δημιουργία και το μοίρασμα της γνώσης.

Με κόστος ανάπτυξης μόλις 6 εκατομμύρια δολάρια - ένα ελάχιστο κλάσμα των δισεκατομμυρίων που έχουν επενδύσει οι αμερικανικοί κολοσσοί - η DeepSeek κατάφερε να δημιουργήσει ένα σύστημα τεχνητής νοημοσύνης εφάμιλλο του ChatGPT. Πώς; Αξιοποιώντας τη δύναμη του ανοιχτού κώδικα και της συλλογικής νοημοσύνης.

Αυτή η επιτυχία δεν είναι τυχαία. Στην ιστορία της τεχνολογίας, μερικά από τα πιο επαναστατικά άλματα έχουν προέλθει από κοινότητες που μοιράζονται ελεύθερα τη γνώση τους. Το GNU/Linux, που σήμερα τρέχει τους 500 ισχυρότερους υπολογιστές του κόσμου, η Wikipedia που έχει φέρει επανάσταση στη διάχυση της γνώσης, τα λογισμικά Apache και nginx που υποστηρίζουν το μεγαλύτερο μέρος του παγκόσμιου ιστού - όλα αυτά είναι προϊόντα της λογικής των ψηφιακών κοινών (digital commons).

Αυτό που βλέπουμε με τη DeepSeek είναι η επέκταση αυτού του μοντέλου στον τομέα της τεχνητής νοημοσύνης. Και αυτό τρομάζει τους τεχνολογικούς κολοσσούς που έχουν επενδύσει δισεκατομμύρια στην προσπάθειά τους να μονοπωλήσουν αυτή την τεχνολογία.

Βρισκόμαστε σε ένα κρίσιμο σταυροδρόμι. Θα επιτρέψουμε στην τεχνητή νοημοσύνη να γίνει άλλο ένα εργαλείο συγκέντρωσης πλούτου και εξουσίας στα χέρια των λίγων, ή θα ακολουθήσουμε το παράδειγμα των ψηφιακών κοινών, όπου η τεχνολογία αναπτύσσεται συλλογικά για το κοινό καλό;

Η εμπειρία μας δείχνει ότι η καινοτομία ανθίζει όταν η γνώση ρέει ελεύθερα. Όταν οι άνθρωποι μπορούν να χτίσουν πάνω στη δουλειά ο ένας του άλλου, να πειραματιστούν, να αποτύχουν και να ξαναπροσπαθήσουν χωρίς τους περιορισμούς των πατεντών και των πνευματικών δικαιωμάτων.

Αυτό που διακυβεύεται δεν είναι απλώς η μοίρα κάποιων μετοχών στο χρηματιστήριο. Είναι το ίδιο το μέλλον της τεχνολογικής καινοτομίας και το πώς αυτή θα διαμορφώσει την κοινωνία μας. Η επιτυχία της DeepSeek, ανεξαρτήτως πως θα εξελιχθεί η εφαρμογή καθώς ενδεχομένως αποτελεί ή μπορεί να αποτελέσει πιόνι σε μια γεωπολιτική σκακίερα, μας δείχνει ότι υπάρχει εναλλακτική στο μοντέλο των κλειστών, ιδιόκτητων συστημάτων.

Επίσης, η ανοιχτότητα του DeepSeek δεν περιορίζεται μόνο στη μείωση του κόστους ανάπτυξης, όπως τονίζει ο καθηγητής Αριστοτέλης Τύμπας. Το πραγματικά κρίσιμο ερώτημα είναι κατά πόσο αυτή η ανοιχτότητα μπορεί να οδηγήσει σε ουσιαστικές αλλαγές στον εσωτερικό σχεδιασμό των συστημάτων τεχνητής νοημοσύνης - ιδιαίτερα όσον αφορά τη μείωση των εγγενών μεροληψιών και την ενίσχυση της διαφάνειας. Η δυνατότητα της κοινότητας να εξετάζει, να κατανοεί και να βελτιώνει τον τρόπο με τον οποίο αυτά τα συστήματα διαμορφώνουν την ανθρώπινη γνώση και έρευνα είναι καθοριστική. Αυτό αποκτά ιδιαίτερη σημασία στη σημερινή παγκόσμια συγκυρία, όπου η τεχνητή νοημοσύνη διαδραματίζει ολοένα και πιο κεντρικό ρόλο στη διαμόρφωση της δημόσιας σφαίρας και της επιστημονικής έρευνας.

Για παράδειγμα, η σημασία αυτής της προσέγγισης αναδεικνύεται και από [πρόσφατη έρευνα](#) της ομάδας του καθ. Τύμπα. Η μελέτη κατέδειξε πώς η χρήση συστημάτων τεχνητής νοημοσύνης όπως το ChatGPT μπορεί να επηρεάσει σημαντικά την ερευνητική διαδικασία. Το ερώτημα που προκύπτει είναι αν ένα ανοιχτό σύστημα όπως το DeepSeek θα μπορούσε να προσφέρει μια διαφορετική προσέγγιση - όχι μόνο ως προς τον τρόπο που επηρεάζει την έρευνα, αλλά και ως προς τη διαφάνεια με την οποία επικοινωνεί αυτές τις επιδράσεις στους χρήστες του. Η δυνατότητα κατανόησης και ελέγχου αυτών των επιδράσεων αποτελεί κρίσιμο ζήτημα για το μέλλον της επιστημονικής έρευνας και όχι μόνο. Θα επιτρέψουμε στην τεχνητή νοημοσύνη να γίνει άλλο ένα εργαλείο συγκέντρωσης πλούτου και εξουσίας, ή θα την αξιοποιήσουμε για να χτίσουμε έναν κόσμο πιο δημοκρατικό και βιώσιμο;

Η απάντηση βρίσκεται στα χέρια μας.

--

Ο Βασίλης Κωστάκης είναι καθηγητής και συγγραφέας του «[Αλλάζοντας τον κόσμο με μία μπάλα](#)» όπου συζητά την τεχνολογική ανάπτυξη, μεταξύ άλλων, με αφορμή το ποδόσφαιρο.